

Proefverlof TBS: hoe om te gaan met contacten tussen TBS-er en nabestaanden?

De laatste tijd is er veel te doen over onderwerpen die nabestaanden direct raken. Het gaat om onder meer proefverlof binnen TBS en TBS verlengingszittingen.

De TBS sector heeft zich mede door inspanningen van de FNG en meer in het bijzonder de oudvoorzitter van het FNG Jan van Kleef ingespannen om een Richtlijn 'Contact tussen slachtoffer/nabestaande en TBS-er' (Van Denderen et al, 2016¹) op te stellen.

In deze richtlijn worden de mogelijke contacten tussen slachtoffers en nabestaanden geregeld.

Doelstelling van de richtlijn is:

1. Het beschrijven van een proces als er een wens is tot contact tussen slachtoffer en nabestaanden en TBS-er.
2. Het verbeteren van (uniforme) communicatie.
3. Het gevoelig maken van Forensisch Psychiatrisch Centrum voor de belangen van slachtoffers en nabestaanden en het versterken van de positie van slachtoffers en nabestaanden.
4. Het realiseren van een cultuuromslag: werken vanuit de mogelijkheden tot contact in plaats van werken vanuit uitsluitend vermijding van contact.
5. Het vergroten van de zelfstandigheid en autonomie van slachtoffer/nabestaanden en TBS-er doordat beiden nadenken en keuzes maken over het al dan niet aangaan van contact met de ander.

De richtlijn richt zich nadrukkelijk op de fase van tenuitvoerlegging van TBS. Vanaf het moment waarop de dwangverpleging voorwaardelijk wordt beëindigd, ligt de verantwoordelijkheid voor de TBS-er niet meer bij het FPC maar bij het openbaar ministerie (OM). Daarbij komt ook de reclassering om de hoek kijken: De reclassering houdt in opdracht van het OM toezicht op de naleving van de voorwaarden die door de rechtbank aan de TBS-er zijn opgelegd.

Contact tussen slachtoffer of nabestaanden en TBS-er is per definitie gevoelig van aard. Het Informatiepunt Detentieverloop is een belangrijke schakel tussen slachtoffers en FPC's.

Het systeem van TBS is ooit opgezet om daders die behandeling behoeven een behandeling te bieden die is afgestemd op hun persoon en/of stoornis. Daarmee wordt in plaats van of in vervolg op detentie mogelijk gemaakt dat de psychiatrische ziekte of stoornis wordt behandeld, zodat de kans op herhaling zoveel mogelijk wordt voorkomen.

Er kan worden getwist over de vraag of TBS een 'humane' maatregel is. In elk geval is maatwerk in behandeling mogelijk.

Nabestaanden en slachtoffers hebben net als bij detentie (of misschien nog wel meer dan bij detentie) een belang bij adequate informatie over het verloop, proefverloven en eventuele verlenging van de TBS.

Het zou voor nabestaanden als betrokkenen bij het misdrijf niet moeten uitmaken wie de regie voert over die informatievoorziening en de eventuele wens tot (indirect) contact met TBS-gestelden. Elke stap in het verloop van een TBS raakt per definitie de belangen van nabestaanden. Het zou voor hen wel uit kunnen maken dat zij altijd actief geïnformeerd worden over beslissingen over proefverlof en eventuele verlenging van de TBS en over mogelijkheden tot handelen. In de geest van de Richtlijn

¹ <https://files.enflow.nl/fd9938a8-0039-4987-ae4-d3773cabfd43/c3fe5633-659c-46d0-b624-70920d1cd024/projecten/call-2013-13-richtlijn-definitief.pdf>

'contact tussen slachtoffer/nabestaande en TBS-er' zou meer informatie beschikbaar moeten komen over de invulling van die actieve betrokkenheid.

Om dat te realiseren zou het creëren van een open proces met nabestaanden, hun netwerk, vertegenwoordigers van FPC's en rechterlijke macht en zo mogelijk ook met en (ex) TBS-ers en hun netwerk of hun vertegenwoordigers een mooie en goede gedachte zijn. Zo'n proces dient er dan toe om te bezien hoe handelingsmogelijkheden en actieve betrokkenheid (bovenop informatievoorziening) van nabestaanden verder kunnen worden vergroot.

Natuurlijk zijn er wettelijke en andere kaders waarmee zo'n open proces rekening zou moeten houden. Maar ik denk dat het kan: opdat het TBS systeem een systeem kan zijn en blijven waar we met elkaar in alle oprechtheid en op een humane wijze ook voor de toekomst verder maatschappelijk vorm en inhoud aan kunnen geven. Het creëren van een open proces met nabestaanden en vertegenwoordigers van FPC's en rechterlijke macht en zo mogelijk ook met en (ex) TBS-ers of hun vertegenwoordigers aan te gaan om te bezien hoe handelingsmogelijkheden en actieve betrokkenheid (bovenop informatievoorziening) van nabestaanden verder kunnen worden vergroot, zou een mooie uitdaging zijn.

Gert Jan Slump